

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (втори състав)

12 април 2018 година *

„Преюдициално запитване — Право на събиране на семейството — Директива 2003/86/ЕО — Член 2, буква е) — Понятието „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ — Член 10, параграф 3, буква а) — Право на бежанец да се събере с родителите си — Бежанец, който е бил на възраст под 18 години в момента, когато влиза на територията на държава членка и подава молбата за убежище, но който е пълнолетен в момента, когато е прието решението, предоставящо му убежище, и когато подава заявление за събиране на семейството — Релевантна дата за преценката дали става въпрос за непридружено малолетно или непълнолетно лице“

По дело C-550/16

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Rechtbank Den Haag (Хагски първоинстанционен съд, Нидерландия) с акт от 26 октомври 2016 г., постъпил в Съда на 31 октомври 2016 г., в рамките на производство по дело

A,

S

срещу

Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie

СЪДЪТ (втори състав),

състоящ се от: М. Pešić (докладчик), председател на състава, А. Rosas, С. Toader, А. Prechal и Е. Jarašiūnas, съдии,

генерален адвокат: Y. Bot,

секретар: М. Ferreira, главен администратор,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 14 септември 2017 г.,

като има предвид становищата, представени:

- за А и S, от N. C. Blomjous и S. Wierink, advocaten,
- за нидерландското правителство, от M. K. Bulterman, A. M. de Ree и M. H. S. Gijzen, в качеството на представители,

* Език на производството: нидерландски.

- за полското правителство, от В. Majczyna, в качеството на представител,
- за Европейската комисия, от С. Cattabriga и G. Wils, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 26 октомври 2017 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 2, буква е) от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството (ОВ L 251, 2003 г., стр. 12; Специално издание на български език, 2007 г., глава 19, том 6, стр. 164).
- 2 Запитването е отправено във връзка със спор между А и S, еритрейски граждани, и Staatssecretaris van Veiligheid en Justitie (държавен секретар по сигурността и правосъдието, Нидерландия) (наричан по-нататък „държавният секретар“) по повод отказа на последния да предостави на тези граждани и тримата им ненавършили пълнолетие синове разрешение за временно пребиваване, за да се съберат с по-голямата си дъщеря.

Правна уредба

Правото на Съюза

Директива 2003/86

- 3 Директива 2003/86 определя условията, при които пребиваващите законно на територията на държавите членки граждани на трети страни упражняват правото на събиране на семейството.
- 4 Съображения 2, 4, 6 и 8—10 от Директива 2003/86 гласят следното:

„(2) Мерките относно събирането на разделени семейства следва да се вземат в съответствие със задължението за защита на семейството и зачитане на семейния живот, което е основно в редица актове на международното право. Настоящата директива зачита основните права и спазва принципите, които са признати, по-специално, в член 8 [от Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г.] и в Хартата за основните права на Европейския съюз.

[...]

(4) Събирането на семейства е необходимото средство, за да се направи възможен семейният живот. То способства за създаване на социокултурна стабилност, улесняваща интегрирането на гражданите на трети страни в държавата членка, а това служи, между другото, за насърчаване на икономическото и социалното сближаване, което е и основна цел на Общността, изложена в Договора.

[...]

(6) За да се защити семейството и да се запази или създаде семеен живот, следва да се определят на основата на общи критерии материалните условия за упражняване на правото на събиране на семейства.

[...]

(8) Специално внимание следва да се отдели на положението на бежанците поради причините, които са ги принудили да избягат от страната си и които им пречат да водят там нормален семеен живот. Ето защо необходимо е да се предвидят по-благоприятни условия за упражняване на правото им на събиране на семейството.

(9) Събирането на семейството при всички случаи трябва да визира членовете на семейното ядро, а именно [съпруга/]съпругата и малолетните и непълнолетни деца.

(10) Държавите членки са тези, които трябва да решат дали желаят да разрешат събиране на семейството за роднини по права възходяща линия, пълнолетни несклучили брак деца [...].

5 Член 2 от Директива 2003/86 гласи:

„За целите на настоящата директива:

- а) „гражданин на трета страна“ означава всяко лице, което не е гражданин на Съюза по смисъла на член 17, параграф 1 от Договора;
- б) „бежанец“ означава всеки гражданин на трета страна или лице без гражданство, ползващо се със статут на бежанец по смисъла на Женевската конвенция за статута на бежанците от 28 юли 1951 г., изменена с протокола, подписан в Ню Йорк на 31 януари 1967 г.;
- в) „кандидат за събиране на семейството“ означава гражданин на трета страна, пребиваващ законно в държава членка и кандидатстващ или членовете на семейството на който кандидатстват за събиране на семейството, за да се присъединят към него;
- г) „събиране на семейство“ означава влизане и пребиваване в държава членка на членове на семейството на гражданин на трета страна, пребиваващ законно в тази държава членка, с цел да се съхрани единството на семейството, независимо дали семейните връзки са възникнали преди или след влизането на това лице;

[...]

е) „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ означава всеки гражданин на трета страна или лице без гражданство на възраст под 18 години, влизащи на територията на държава членка, непридружени от възрастен, който да отговаря по закон или съгласно обичая[,] за времето, през което грижата за тях не е поета от так[ъв възрастен,] или всяко малолетно или непълнолетно лице, което е оставено само след влизането си на територията на държава членка“.

6 Член 3 от Директива 2003/86 предвижда:

„1. Настоящата директива се прилага, когато кандидатът за събиране на семейството притежава разрешение за пребиваване, издадено от държава членка със срок на валидност една година или повече, и с основание може да очаква да получи право на постоянно пребиваване, ако членовете на неговото семейство са граждани на трета страна независимо от правния им статут.

2. Настоящата директива не се прилага, когато кандидатът за събиране на семейството:

- a) кандидатства за признаване на статут на бежанец и заявлението му все още не е станало обект на окончателно решение;
- б) е получил[...] разрешение да пребивава в държава членка на основата на временна закрила или кандидатства за разрешение да пребивава на тази основа и очаква решение относно своя статут;
- в) е получил[...] разрешение да пребивава в държава членка на основата на субсидиарна форма на закрила в съответствие с международните задължения, националното законодателство или практиката на държавите членки, или кандидатства за разрешение да пребивава на тази основа и очаква решение за своя статут.

[...]

5. Настоящата директива не засяга възможността държавите членки да приемат или да запазят по-благоприятни разпоредби“.

7 Член 4, параграф 2 от Директива 2003/86 гласи:

„Държавите членки могат със закон или подзаконов нормативен акт да разрешат влизането и пребиваването по смисъла на настоящата директива, при условие че са спазени изискванията на глава IV за следните членове на семейството:

- a) родственици от първа степен по пряка възходяща линия на кандидата или неговия съпруг, когато те се намират на тяхна издръжка и не се ползват с необходимата семейна подкрепа в страната на произход;

[...]“.

8 Член 5 от Директива 2003/86 гласи:

„1. Държавите членки определят дали с цел да се упражни правото на събиране на семейството, заявлението за влизане и пребиваване трябва да се подаде пред компетентните органи на заинтересованата държава членка от кандидата или от член или членовете на семейството.

[...]

4. Компетентните органи на държавата членка писмено съобщават решението си на лицето, което е подало заявлението, веднага щом това бъде възможно и при всички случаи не по-късно от девет месеца след датата на подаване на заявлението.

При изключителни обстоятелства, дължащи се на комплексния характер на проучване на заявлението, срокът, предвиден в първата алинея, може да бъде удължен.

Решението за отказ на заявлението трябва да бъде надлежно мотивирано. Всяка последица от невзимане на решение до изтичане на срока, предвиден в първа алинея, се урежда от националното законодателство на съответната държава членка.

5. При разглеждане на заявлението държавите членки се ръководят от висшите интереси на малолетните и непълнолетните деца“.

- 9 Съгласно член 7, параграф 1 от Директива 2003/86 държавите членки могат да изискват от лицето, подало заявлението за събиране на семейството, да докаже, че кандидатът за събиране на семейството разполага с жилищни условия, медицинска застраховка и ресурси, които удовлетворяват изискванията, изброени в посочената разпоредба.
- 10 Глава V („Събиране на семейства на бежанци“) от Директива 2003/86 съдържа членове 9—12. Член 9, параграфи 1 и 2 от тази директива предвижда:
- „1. Настоящата глава се прилага за събирането на семействата на бежанци, признати за такива от държавите членки.
2. Държавите членки могат да ограничат прилагането на настоящата глава само до бежанци, чиито семейни връзки предшестват влизането им на тяхна територия“.
- 11 Член 10 от Директива 2003/86 гласи:
- „1. Член 4 се прилага за дефиницията на членове на семейството с изключение на параграф 1, трета алинея от него, който не се прилага за децата на бежанци.
2. Държавите членки могат да разрешат събирането на други членове на семейството, които не са посочени в член 4, ако същите се намират на финансова издръжка на бежанец.
3. Ако бежанецът е непридружено малолетно или непълнолетно лице, държавите членки:
- а) разрешават влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на негови родственици от първа степен по пряка възходяща линия, без да се прилагат изискванията на член 4, параграф 2, буква а);
- б) могат да разрешат влизането и пребиваването с цел събиране на семейството на неговия законен настойник или всеки друг член на семейството, когато бежанецът няма родственици по пряка възходяща линия или такива родственици не могат да бъдат издирени“.
- 12 Член 11 от Директива 2003/86 гласи следното:
- „1. Член 5 се прилага спрямо подаването и разглеждането на заявлението, [освен в случаите по] параграф 2 от настоящия член.
2. Когато един бежанец не може да представи официални документни доказателства за семейната връзка, държавите членки взимат предвид други доказателства за съществуването на подобна връзка, които следва да се оценяват в съответствие с националното право. [Решението за отхвърляне на заявлението не може да се основава единствено на липсата на доказателствени документи]“.
- 13 Член 12, параграф 1 от Директива 2003/86 гласи:
- „Чрез дерогация от член 7 държавите членки не изискват от бежанеца и/или членовете на семейството му да представят във връзка с молби, отнасящи се до членовете на семейството, визирани в член 4, параграф 1, доказателства, че бежанецът изпълнява изискванията на член 7.
- Без да се засягат международните задължения, когато събирането на семейството е възможно в трета страна, с която кандидатът и/или член на семейството има специални връзки, държавите членки могат да изискват да бъдат представени доказателствата, посочени в първата алинея.

Държавите членки могат да изискат бежанецът да покрива изискванията на член 7, параграф 1, ако заявлението за събиране на семейството не е подадено в рамките на период от три месеца след предоставянето на статута на бежанец“.

Директива 2011/95/ЕС

- 14 Съгласно съображения 18, 19 и 21 от Директива 2011/95/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 13 декември 2011 година относно стандарти за определянето на граждани на трети държави или лица без гражданство като лица, на които е предоставена международна закрила, за единния статут на бежанците или на лицата, които отговарят на условията за субсидиарна закрила, както и за съдържанието на предоставената закрила (ОВ L 337, 2011 г., стр. 9):

„(18) „Висшият интерес на детето“ следва да има първостепенно значение за държавите членки при изпълнението на настоящата директива, в съответствие с Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето от 1989 г. При определяне на висшия интерес на детето държавите членки следва да обръщат особено внимание на принципа за целостта на семейството, благоденствието и социалното развитие на непълнолетното лице, на съображения, свързани със сигурността и безопасността, както и на мнението на непълнолетното лице, в зависимост от неговата възраст или степен на зрялост.

(19) Необходимо е да се разшири понятието „членове на семейството“, за да се вземат предвид различните конкретни обстоятелства на зависимост и специалното внимание, което да бъде отделено на висшия интерес на детето.

[...]

(21) Признаването на статута на бежанец е декларативен акт“.

- 15 Член 2 от Директива 2011/95 гласи:

„За целите на настоящата директива се прилагат следните определения:

[...]

г) „бежанец“ означава гражданин на трета държава, който поради основателни опасения от преследване, основано на раса, религия, националност, политическо мнение или принадлежност към определена социална група се намира извън държавата, чийто гражданин е, и който не може или поради тези опасения не желае да се обърне за закрила към тази държава, или лице без гражданство, което, като се намира по горепосочените причини извън държавата на предишното си обичайно пребиваване, не може или поради такива опасения не желае да се завърне в нея, и по отношение на което не се прилага член 12;

д) „статут на бежанец“ означава признаването от държава членка на гражданин на трета държава или лице без гражданство за бежанец;

[...]“.

- 16 Член 13 от Директива 2011/95, озаглавен „Предоставяне на статут на бежанец“ гласи, че „[Д]ържавите членки предоставят статут на бежанец на всеки гражданин на трета държава или на лице без гражданство, които отговарят на условията за определяне като бежанци съгласно разпоредбите на глави II и III“. Тези глави се отнасят съответно до оценяването на молбите за международна закрила и до условията за определяне като бежанец.

Директива 2013/32/ЕС

- 17 Съображение 33 от Директива 2013/32/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година относно общите процедури за предоставяне и отнемане на международна закрила (ОВ L 180, 2013 г., стр. 60) гласи:

„Висшите интереси на детето следва да имат първостепенно значение за държавите членки при прилагането на настоящата директива, в съответствие с [Хартата на основните права] и Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на детето от 1989 г. При оценка на най-висшия интерес на детето държавите членки следва по-специално да вземат надлежно под внимание благополучието и социалното развитие на непълнолетното лице, в т.ч. неговия произход“.

- 18 Член 31 от Директива 2013/32, озаглавен „Процедура по разглеждане“, предвижда в параграф 7:

„Държавите членки могат да дадат предимство на разглеждането на молба за международна закрила при спазване по-специално на основните принципи и гаранции по глава II:

- а) когато молбата вероятно е основателна;
- б) когато кандидатът е уязвим по смисъла на член 22 от Директива 2013/33/ЕС [на Европейския парламент и на Съвета от 26 юни 2013 година за определяне на стандарти относно приемането на кандидати за международна закрила (ОВ L 180 г., 2013 г., стр. 96)], или се нуждае от специални процедурни гаранции, по-специално непридружаваните непълнолетни“.

Нидерландското право

- 19 Съгласно член 29, параграф 2, буква с) от Vreemdelingenwet 2000 (Закон за чужденците от 2000 г.) на родителите на чужденец може да бъде издадено разрешението за временно пребиваване на лица с право на убежище по член 28 от същия закон, когато този чужденец е непридружено малолетно или непълнолетно лице по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86 и към момента на неговото влизане родителите му са били членове на семейството му и са влезли заедно с него в Нидерландия или са го последвали в рамките на три месеца, след като му е било предоставено разрешението за временно пребиваване съгласно член 28.

Спорът в главното производство и преюдициалният въпрос

- 20 Непълнолетната дъщеря на А и S пристига сама в Нидерландия. На 26 февруари 2014 г. тя подава молба за убежище. На 2 юни 2014 г. навършва пълнолетие.
- 21 С решение от 21 октомври 2014 г. държавният секретар ѝ предоставя разрешение за пребиваване като лице с право на убежище, като това разрешение е с валидност пет години и с действие от датата на подаване на молбата за убежище.

- 22 На 23 декември 2014 г. VluchtelingenWerk Midden-Nederland (Съвет за бежанците на Централна Нидерландия) подава от името на дъщерята на А и S заявление за издаване на разрешение за временно пребиваване на родителите ѝ и на тримата ѝ ненавършили пълнолетие братя с цел събиране на семейството.
- 23 С решение от 27 май 2015 г. държавният секретар отхвърля въпросното заявление, поради това че към момента на подаването му дъщерята на А и S е пълнолетна. С решение от 13 август 2015 г. подадената по административен ред жалба срещу това решение е обявена за неоснователна.
- 24 На 3 септември 2015 г. А и S обжалват отказа пред Rechtbank Den Haag (Хагски първоинстанционен съд, Нидерландия).
- 25 В подкрепа на жалбата си А и S изтъкват, че от член 2, буква е) от Директива 2003/86 следва, че за да се определи дали дадено лице може да бъде квалифицирано като „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ по смисъла на тази разпоредба, е релевантна датата на влизане на това лице в съответната държава членка. Държавният секретар по сигурността и правосъдието счита, обратно, че релевантна в това отношение е датата, на която е подадено заявлението за събиране на семейството.
- 26 Запитващата юрисдикция отбелязва, че Raad van State (Държавен съвет, Нидерландия) е постановил с две съдебни решения от 23 ноември 2015 г., че за да се определи дали чужденец попада в приложното поле на член 2, буква е) от Директива 2003/86, може да се вземе предвид обстоятелството, че след влизането си на територията на страната същият е навършил пълнолетие.
- 27 В това отношение запитващата юрисдикция счита, че видно от член 2, буква е) от Директива 2003/86, релевантен за преценката дали става въпрос за непридружено малолетно или непълнолетно лице по принцип е моментът на влизането на съответното лице на територията на държавата членка. Според нея тази разпоредба предвижда две изключения от този принцип, а именно случая на малолетно или непълнолетно лице, което първоначално е придружавано, а впоследствие е оставено само, и случая на непридружено при влизането си малолетно или непълнолетно лице, за което впоследствие е поета грижа от възрастен, който отговаря за него. Конкретният случай обаче не попадал в обхвата на нито едно от тези две изключения и нищо в текста на въпросната разпоредба не подкрепяло схващането, че тя допуска други изключения от посочения принцип.
- 28 При тези обстоятелства Rechtbank Den Haag (Хагски първоинстанционен съд) решава да спре производството и да постави на Съда следния преюдициален въпрос:

„Във връзка със събирането на семейството на бежанци трябва ли за „непридружени малолетни или непълнолетни лица“ по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86 да се смятат и гражданите на трети страни или лицата без гражданство на възраст под 18 години, които влизат на територията на държава членка непридружени от възрастен, който да отговаря за тях по закон или съгласно обичая, и които

- подават молба за убежище,
- навършват 18 години по време на процедурата по предоставяне на убежище в държавата членка,
- получават убежище с обратна сила, считано от момента на подаване на молбата, и
- впоследствие подават заявление за събиране на семейството?“.

По преюдициалния въпрос

- 29 С въпроса си запитващата юрисдикция пита по същество дали член 2, буква е) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че трябва да се квалифицира като „малолетно или непълнолетно лице“ по смисъла на тази разпоредба гражданинът на трета страна или лицето без гражданство, който/което е на възраст под 18 години в момента на влизането си на територията на държава членка и подаването на молбата си за убежище в тази държава, но по време на процедурата по предоставяне на убежище навършва пълнолетие и впоследствие получава убежище с обратна сила, считано от датата на подаване на молбата.
- 30 А и S смятат, че на този въпрос следва да се отговори утвърдително, докато нидерландското и полското правителство, както и Европейската комисия застъпват обратния възглед. По-конкретно, нидерландското правителство изтъква, че държавите членки трябва да определят кой момент е релевантен за преценката дали бежанецът е непридружено малолетно или непълнолетно лице по смисъла на член 2, буква е) от Директива 2003/86. Обратно, полското правителство и Комисията смятат, че този момент може да бъде определен въз основа на тази директива. Според Комисията този момент е подаването на заявлението за събиране на семейството, докато според полското правителство — приемането на решение по това заявление.
- 31 Следва да се припомни, че съгласно текста на член 1 от Директива 2003/86 тя има за цел да определи условията, при които пребиваващите законно на територията на държавите членки граждани на трети страни упражняват правото на събиране на семейството.
- 32 В това отношение, видно от съображение 8 от тази директива, тя предвижда за бежанците по-благоприятни условия за упражняване на това право на събиране на семейството, тъй като тяхното положение изисква специално внимание поради причините, които са ги принудили да избягат от страната си и които им пречат да водят там нормален семеен живот.
- 33 Едно от тези по-благоприятни условия касае събирането на бежанеца с роднините от първа степен по пряка възходяща линия.
- 34 Всъщност, докато по силата на член 4, параграф 2, буква а) от Директива 2003/86 възможността за подобно събиране по принцип е оставена на преценката на всяка държава членка и е обвързана в частност с условието роднините от първа степен по пряка възходяща линия да са на издръжка на кандидата и да не се ползват с необходимата семейна подкрепа в страната на произход, член 10, параграф 3, буква а) от тази директива предвижда — като изключение от този принцип — за непридружените малолетни или непълнолетни бежанци право на такова събиране, което не подлежи нито на преценка от страна на държавите членки, нито на условията, определени в посочения член 4, параграф 2, буква а).
- 35 Понятието „непридружено малолетно или непълнолетно лице“, което в контекста на Директива 2003/86 е използвано само в този член 10, параграф 3, буква а), е дефинирано в член 2, буква е) от тази директива.
- 36 Съгласно последната разпоредба „непридружено малолетно или непълнолетно лице“ означава за целите на Директива 2003/86 „всеки гражданин на трета страна или лице без гражданство на възраст под 18 години, влизащи на територията на държава членка, непридружени от възрастен, който да отговаря по закон или съгласно обичая[,] за времето, през което грижата за тях не е поета от так[ъв възрастен,] или всяко малолетно или непълнолетно лице, което е оставено само след влизането си на територията на държава членка“.
- 37 Следователно тази разпоредба предвижда две условия, а именно заинтересованото лице да бъде „малолетно или непълнолетно“ и „непридружено“.

- 38 Макар във връзка с второто условие въпросната разпоредба да посочва момента на влизане на заинтересованото лице на територията на съответната държава членка, от същата тази разпоредба следва, че последващи обстоятелства трябва също да се вземат предвид, и то в две хипотези. В този смисъл непридруженото малолетно или непълнолетно лице към момента на влизането, грижата за което впоследствие е поета от възрастен, който отговаря по закон или съгласно обичая, не изпълнява второто условие, докато първоначално придружаваното и впоследствие оставено само малолетно или непълнолетно лице се счита за непридружено и съответно изпълнява това условие.
- 39 Що се отнася до първото от двете посочени в точка 37 от настоящото решение условия, което единствено е от значение за случая по главното производство, в член 2, буква е) от Директива 2003/86 само се посочва, че заинтересованото лице трябва да бъде „на възраст под 18 години“, без да се уточнява в кой момент това условие трябва е изпълнено.
- 40 От това обаче по никакъв начин не следва, че отделната държава членка сама определя момента, с оглед на който да се преценява дали посоченото условие е изпълнено.
- 41 Всъщност следва да се припомни, че в съответствие както с изискването за еднакво прилагане на правото на Съюза, така и с принципа за равенство, разпоредба от това право, която не съдържа изрично препращане към правото на държава членка с оглед на определяне на нейния смисъл и обхват, трябва по принцип да получи самостоятелно и еднакво тълкуване навсякъде в Съюза, което трябва да бъде направено, като се отчитат по-специално контекстът на разпоредбата и целта на разглежданата правна уредба (решение от 26 юли 2017 г., *Ouhrami*, С-225/16, ЕУ:С:2017:590, т. 38 и цитираната съдебна практика).
- 42 В това отношение е важно да се отбележи най-напред, че нито член 2, буква е) от Директива 2003/86, нито член 10, параграф 3, буква а) от нея съдържа препращане към националното право или към държавите членки, за разлика от други разпоредби на същата тази директива, като например член 5, параграф 1 и член 11, параграф 2, което предполага, че ако законодателят на Съюза е искал всяка държава членка да прецени към кой момент заинтересованото лице трябва да бъде малолетно или непълнолетно, за да може да се възползва от правото да се събере с родителите си, той е щял да направи подобно препращане и в този контекст.
- 43 На следващо място, член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 налага на държавите членки конкретно задължение за действие, на което съответства ясно определено право. Тази разпоредба ги задължава — без да им оставя каквато и да било свобода на преценка — в определената в нея хипотеза да разрешават на кандидата за събиране на семейството събиране с роднини от първа степен по пряка възходяща линия.
- 44 Накрая, Директива 2003/86 не само преследва общо целта да се насърчи събирането на семейството и да се предостави защита на гражданите на трети страни, по-специално на малолетните и непълнолетните (вж. в този смисъл решение от 6 декември 2012 г., *О и др.*, С-356/11 и С-357/11, ЕУ:С:2012:776, т. 69), а с член 10, параграф 3, буква а) конкретно цели да осигури по-голяма защита на бежанците, които са непридружени малолетни или непълнолетни лица.
- 45 При това положение, макар Директива 2003/86 да не определя изрично до кой момент бежанецът трябва да е малолетно или непълнолетно лице, за да се възползва от посоченото в член 10, параграф 3, буква а) право на събиране на семейството, от целта на тази разпоредба, от обстоятелството, че същата не оставя никаква свобода на действие на държавите членки, и от липсата в това отношение на каквото и да било препращане към националното право следва, че не може да се оставя на отделната държава членка да определя този момент.

- 46 Трябва да се добави още, че в това отношение разглежданият в главното производство случай не е сравним с посочения от нидерландското правителство, по който е постановено решение от 17 юли 2014 г., *Noorzia* (C-338/13, EU:C:2014:2092), в което се разглежда член 4, параграф 5 от Директива 2003/86, който предвижда, че „[с] цел да се осигури по-добро интегриране и да се предотвратят насилствените бракове държавите членки могат да изискат кандидатът и неговият съпруг да са на минимална възраст, която да не надхвърля 21 години, преди съпругът да може да се присъедини към него“.
- 47 Всъщност за разлика от член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86, член 4, параграф 5 от нея е факултативен и освен това изрично оставя на държавите членки известна свобода на действие, когато решават каква минимална възраст на кандидата за събиране на семейството и на неговия съпруг евентуално да определят със законосъобразната цел да осигурят по-добро интегриране и да предотвратят насилствените бракове. Следователно различията, произтичащи от това, че всяка държава членка сама определя датата, която органите ѝ трябва да вземат предвид, когато преценяват дали условието за възраст е изпълнено, са напълно съвместими с естеството и целта на член 4, параграф 5 от Директива 2003/86, обратно на това, което важи за член 10, параграф 3, буква а) от нея.
- 48 На конкретния въпрос кой в крайна сметка е моментът, с оглед на който трябва да се преценява възрастта на бежанеца, за да се определи същият като малолетен или непълнолетен и съответно имащ право на събиране на семейството съгласно член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86, следва да се отговори с оглед на текста, общия разум и целта на тази директива, като се имат предвид нормативният контекст, в който тя се вписва, и общите принципи на правото на Съюза.
- 49 В това отношение от точки 38 и 39 от настоящото решение е видно, че нито текстът на член 2, буква е) от Директива 2003/86, нито този на член 10, параграф 3, буква а) от нея сами по себе си позволяват да се даде отговор на този въпрос.
- 50 Що се отнася до общия разум на Директива 2003/86, следва да се посочи, че съгласно член 3, параграф 2, буква а) от нея същата не се прилага, когато кандидатът за събиране на семейството е гражданин на трета страна, който иска да му се признае статут на бежанец и все още не е получил окончателно решение по заявлението си. В член 9, параграф 1 от тази директива пък се уточнява, че глава V от същата, в която се намира член 10, параграф 3, буква а), се прилага за събирането на семействата на бежанци, признати за такива от държавите членки.
- 51 Действително възможността на търсещото убежище лице да подаде заявление за събиране на семейството на основание на Директива 2003/86 действително е обвързана с условието молбата му за убежище вече да е уважена с окончателно решение, но все пак е важно да се отбележи, че това условие се обяснява лесно с факта, че преди да бъде взето подобно решение, не може да се установи със сигурност, че заинтересованото лице отговаря на условията за признаване на статут на бежанец, което от своя страна обуславя правото на събиране на семейството.
- 52 При тази обстановка следва да се припомни, че статут на бежанец се предоставя на дадено лице, когато то отговаря на минималните изисквания, установени в правото на Съюза. Съгласно член 13 от Директива 2011/95 държавите членки предоставят — без в това отношение да разполагат с право на преценка — статут на бежанец на всеки гражданин на трета страна или на лице без гражданство, който/което отговаря на условията, за да бъде разглеждан(о) като бежанец съгласно разпоредбите на глави II и III от тази директива (вж. в този смисъл решение от 24 юни 2015 г., *N. T.*, C-373/13, EU:C:2015:413, т. 63).
- 53 От друга страна, в съображение 21 от Директива 2011/95 се уточнява, че признаването на статут на бежанец е декларативен акт.

- 54 Така, след като подаде молба за международна закрила в съответствие с глава II от Директива 2011/95, всеки гражданин на трета страна или всяко лице без гражданство, който/което отговаря на материалните условия, предвидени в глава III от тази директива, има субективно право да му бъде признат статут на бежанец, и то дори преди в това отношение да е взето официално решение.
- 55 При това положение да се обвърже правото на събиране на семейството съгласно член 10, параграф 3 буква а) от Директива 2003/86 с момента, в който компетентният национален орган вземе официално решение да признае съответното лице за бежанец и следователно с по-голямата или по-малка бързина, с която този орган разглежда молбата за международна закрила, би поставило под въпрос полезното действие на тази разпоредба и би било в разрез не само с целта на тази директива да се насърчава събирането на семейството и в тази връзка да се предоставя особена защита на бежанците, и по-специално непридружените малолетни или непълнолетни лица, но и с принципите на равно третиране и на правна сигурност.
- 56 Всъщност такова тълкуване би могло да доведе до положение, при което двама непридружени бежанци на една и съща възраст, подали по едно и също време молби за международна закрила, са третирани, от гледна точка на правото на събиране на семейството, различно в зависимост от продължителността на обработването на тези молби, на която те обикновено не могат да повлияят и която, извън сложността на съответните случаи, може да зависи както от работната натовареност на компетентните органи, така и от избраните от държавите членки политики, що се отнася до това с какъв персонал да разполагат тези органи и кои случаи да се разглеждат с предимство.
- 57 Освен това, като се има предвид, че процедурата по предоставяне на убежище може да продължи дълго и че особено в периоди на голям приток на търсещи международна закрила лица съответните срокове, предвидени в правото на Съюза, често биват надвишавани, обвързването на правото на събиране на семейството с приключването на тази процедура би могло да лиши значителна част от бежанците, подали молба за международна закрила като непридружени малолетни или непълнолетни лица, от това право и от защитата, предвидена с член 10, параграф 3 буква а) от Директива 2003/86.
- 58 Освен това, вместо да насърчи националните органи да разглеждат с предимство молбите за международна закрила, подадени от непридружени малолетни или непълнолетни лица предвид особената уязвимост на тези лица — възможност, вече изрично предоставена с член 31, параграф 7, буква б) от Директива 2013/32 — подобно тълкуване би могло да има обратния ефект, в противоречие с целта, преследвана както с тази директива, така и с Директиви 2003/86 и 2011/95, а именно да се гарантира, че в съответствие с член 24, параграф 2 от Хартата на основните права висшият интерес на детето действително е от първостепенно значение за държавите членки при прилагането на тези директиви.
- 59 От друга страна, при посоченото тълкуване непридруженото малолетно или непълнолетно лице, подало молба за международна закрила, няма как да предвиди дали ще може да се възползва от правото да се събере с родителите си, а това би могло да застраши правната сигурност.
- 60 Обратно, ако за целите на прилагането на член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 възрастта на бежанеца се преценява с оглед на датата на подаване на молбата за международна закрила, това би позволило да се осигури еднакво и предвидимо третиране на всички заявители, които в един и същи момент се намират в едно и също положение, като се гарантира, че уважаването на заявлението за събиране на семейството зависи основно от обстоятелства, свързани със заявителя, а не от такива, свързани с администрацията, като времето за разглеждане на молбата за международна закрила или на заявлението за събиране на семейството (вж. по аналогия решение от 17 юли 2014 г., Noorzia, C-338/13, EU:C:2014:2092, т. 17).

- 61 Несъмнено, доколкото би било, както изтъкват нидерландското правителство и Комисията, несъвместимо с целта на член 10, параграф 3 буква а) от Директива 2003/86 бежанец, който е бил непридружено малолетно или непълнолетно лице към момента на подаване на молбата, но навършва пълнолетие по време на процедурата, да се позовава на тази разпоредба без никакво ограничение във времето, за да се събере със семейството си, заявлението му за събиране на семейството трябва да бъде подадено в разумен срок. Индикативна стойност за определянето на такъв разумен срок има подходът, възприет от законодателя на Съюза в сходния контекст на член 12, параграф 1, трета алинея от тази директива, поради което следва да се приеме, че при това положение заявлението за събиране на семейството на основание член 10, параграф 3, буква а) от посочената директива трябва по принцип да се подаде в тримесечен срок от датата, на която съответното малолетно или непълнолетно лице е признато за бежанец.
- 62 Що се отнася до другите дати, с оглед на които в настоящото производство бе предложено да се преценява дали даден бежанец може да се счита за малолетно или непълнолетно лице, следва да се отбележи, от една страна, че датата на влизане на територията на държава членка по принцип не може да се приеме за решаваща в това отношение поради неразривната връзка, която съществува между правото на събиране на семейството съгласно член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 и статута на бежанец, чието признаване зависи от подаването от заинтересованото лице на молба за международна закрила.
- 63 Що се отнася, от друга страна, до датата на подаване на заявлението за събиране на семейството и датата на решението по него, достатъчно е да се припомни, че както следва в частност от точка 55 от настоящото решение, правото на събиране на семейството съгласно член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 не бива да зависи от момента, в който компетентният национален орган официално вземе решение да признае кандидата за бежанец. Такъв именно би бил случаят, ако едната от тези дати се приеме за релевантна, тъй като, както бе отбелязано в точки 50 и 51 от настоящото решение, кандидатът може да подаде заявление за събиране на семейството едва след като бъде взето решението, признаващо го за бежанец.
- 64 С оглед на всички гореизложени съображения на поставения въпрос следва да се отговори, че член 2, буква е) във връзка с член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86 трябва да се тълкува в смисъл, че трябва да се квалифицира като „малолетно или непълнолетно лице“ по смисъла на тази разпоредба гражданинът на трета страна или лицето без гражданство, който/което е на възраст под 18 години в момента на влизането си на територията на държава членка и подаването на молбата си за убежище в тази държава, но по време на процедурата по предоставяне на убежище навършва пълнолетие и впоследствие получава статут на бежанец.

По съдебните разноски

- 65 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноски. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (втори състав) реши:

Член 2, буква е) във връзка с член 10, параграф 3, буква а) от Директива 2003/86/ЕО на Съвета от 22 септември 2003 година относно правото на събиране на семейството трябва да се тълкува в смисъл, че трябва да се квалифицира като „малолетно или непълнолетно лице“ по смисъла на тази разпоредба гражданинът на трета страна или лицето без гражданство, който/което е на възраст под 18 години в момента на влизането си на

територията на държава членка и подаването на молбата си за убежище в тази държава, но по време на процедурата по предоставяне на убежище навършва пълнолетие и впоследствие получава статут на бежанец.

Подписи